

ਮਾਹਿਮਾ

ਲੇਖ

-ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨਿਰਦੋਸ਼

22 ਮਈ ਸੰਨ 1710 ਈ. ਨੂੰ ਮੁਗਲੀਆ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜ ਕੇ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮਾਲਵੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਤਸੱਲਤ ਜਮਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਹ ਠੋਸ ਹਕੀਕਤ ਹੈ -

ਉਹੋ ਕੌਮ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਲੱਭਦੀ ਏ,
ਜੀਹਦੇ ਲੂੰ ਲੂੰ ਅੰਦਰ ਭਾਲ ਹੋਵੇ।
ਉਹ ਨਹੀਂ ਬੁੱਕਦਾ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਤੇ,
ਜੀਹਦਾ ਇਸ਼ਕ ਉਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇ।

ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਗਲਾਂ ਤੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿੱਕਾਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੁਰਾਨੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦਾ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਬਲ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਨੂੰ ਕਾਬਲ ਵਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੇ। ਜਦੋਂ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਨਿਵਾਜਿਆ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸਲੀ ਵਾਰਸ ਉੱਠ ਖੜੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਧਿਰ ਸੀ ਖਾਲਸਾ। ਇਸਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਤੱਤੀਆਂ ਲੋਹਾਂ ਆਈਆਂ, ਆਰੇ ਆਏ, ਚਰਖੜੀਆਂ, ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਂਦਾ ਖਾਲਸਾ ਰੰਬੀਆਂ ਨਾਲ ਖੋਪਰੀਆਂ ਉਤਰਵਾਂਦਾ, ਚਰਖੜੀਆਂ ਦੇ ਝੂਟੇ ਲੈਂਦਾ, ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਵਧਣਾ ਫੁੱਲਣਾ ਨਾ ਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਬਲੀ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਝੋਲੀਚੁੱਕ, ਚੁਗਲਖੋਰ, ਕੌਮੀ ਗੱਦਾਰ, ਜੋ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਚੌਧਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਵੇਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ ਮਹੰਤ ਅਕਲ ਦਾਸ ਜੰਡਿਆਲੀਆ (ਜਿਸਨੂੰ ਹਰਭਗਤ ਨਿਰੰਜਨੀਆ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ) ਕਰਮਾ ਛੀਨਾ, ਰਾਮਾ ਰੰਧਾਵਾ ਆਦਿ।

ਸੰਨ 1761 ਈ. ਦੇ ਅੱਧ ਕੁ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸੇ ਮਾਝੇ ਅਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾ ਗਏ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਖਵਾਜਾ ਉਬੈਦ ਖਾਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸ. ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁੱਕਰਚੱਕੀਏ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਦਾਰ ਅੰਦਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਮੋਰਚੇ ਮੱਲ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਣੇ ਚਬਾ ਕੇ ਮੁੜ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਆ ਵੜਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੂਸਰੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸ. ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਭੰਗੀ, ਸ. ਜੈ ਸਿੰਘ ਘਨੱਈਆ, ਸ. ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਸਾਥੀ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਪੰਨਾ 158 ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਿੰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ)

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਖਵਾਜਾ ਉਬੈਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਜਰਨੈਲ ਰਹਿਤ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੰਗੀ ਸਮਾਨ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਾ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਰਬਪ੍ਰਵਾਨਤ ਜਥੇਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਿੱਕੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਟਕਸਾਲ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਢਾਡੀ ਗਿਆਨੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਉਪਰ ਜੋ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖੀ ਗਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

ਸਿੱਕਾ ਸ਼ਦ ਦਰ ਜਹਾਂ ਬ-ਫਜ਼ਲ ਅਕਾਲ।
ਮੁਲਕ ਅਹਿਮਦ ਗਿ੍ਫਤ ਜਸਾ ਕਲਾਲ।
(ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ ਪੰਨਾ 196)

ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਕੱਟੜ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਗਹਿਰੀ ਚਾਲ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੋਹਰ ਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਅੱਧਾ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਾਲੇ “ਕਲਾਲ” ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢਣੇ ਵਾਲਾ।

ਦਰਅਸਲ ਸਿੱਕੇ ਉੱਤੇ ਉਹੀ ਸ਼ਬਦ ਉਕਰਾਏ ਗਏ ਜੋ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ (1710 ਈ. ਨੂੰ) ਉਕਰਾਏ ਸਨ। ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ -

ਦੇਗ ਓ ਤੇਗ ਓ ਫਤਹਿ ਨੁਸਰਤ ਬੇ-ਦਰੰਗ।

ਯਾਫਤ ਅਜ਼ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ।

ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਨੇ,

“ਦੇਗ ਤੇਗ, ਜਿਤ ਸੇਵ ਨਿਰਾਲਮ,

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਾਈ।

(ਨੋਟ - ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ, ਜਿਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਮੁਖਲਿਸਗੜ੍ਹ ਸੀ, ਸਵੈਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ “ਲੋਹਪੁਰਸ਼ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ “ਮਹਾਂਕਾਵਿ” ਪੜ੍ਹੋ।

ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਹਾਰ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਭੜਕ ਉੱਠਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨੇਸਤੋਂ ਨਾਬੂਦ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਉਠਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਗੁਰੀਲਾ ਜੰਗ ਲੜਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਲੁਕਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਲਏ ਸਨ।

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਏਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਣੇ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਲਹੌਰੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਚੁਗਲਖੋਰ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਗੱਦਾਰ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਜੰਡਿਆਲੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਹਰਭਗਤ ਨਿਰੰਜਨੀਏ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਲਈ ਗੁਹਾਰ ਲਾਈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਚਾਲ ਖੇਡੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੌਕਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਕਿਲੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹਰਕਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੰਘ ਘੇਰਾ ਉਠਾ ਕੇ ਮਾਲਵੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਜਾ ਘੇਰਿਆ। ਨਵਾਬ ਭੀਖਣ ਖਾਂ ਨੇ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਹਾਕਮ ਜੈਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ 3 ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ 1762 ਈ. ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਤੇ 5 ਫਰਵਰੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੁੱਪ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖਾਲਸੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਉੱਥੇ ਡੇਰਾ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਜੈਨ ਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿੱਛੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਹੋਣੀ ਜੋ ਵਾਪਰਨੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ। ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਖੌਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਕਦ ਡਰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਸੀ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ, ਇਹ ਬਚ ਜਾਣ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਘਾਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੰਘ ਤੇਗ ਵਾਹੁੰਦੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਫੌਜ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਣੇ ਚਬਾਉਂਦੇ ਬਰਨਾਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਨਿਰਪੱਖ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਚਾਹੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਬਦਲੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਣੀ ਪਵੇ।

ਲਗਾਤਾਰ ਦਸ ਘੰਟੇ (10 ਘੰਟੇ) ਇਹ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਤਾਂ ਆਟੇ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਸਿਦਕ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਉਹ ਮਾਲਾ ਮਾਲ ਸਨ। ਦੁਰਾਨੀ ਦੇ ਫੌਜੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਕੇ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਤਾਂ ਸਨ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੜ ਜਾਣਾ। ਬਾਲ-ਬੱਚੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ, ਬੱਚੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਲੌਹਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਦਰਿੰਦੇ ਫੌਜੀ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਵਹੀਰ ਉੱਤੇ ਟੁੱਟ ਪਏ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਾਲਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਜਵਾਨ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਇਪੁਰ ਗੁਜਰਵਾਲ ਦੇ ਲਾਗੇ ਛਾਗੇ ਕੁੱਪ ਰਹੀੜੇ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਇਸ ਕਤਲਾਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਤਿ ਅਸਾਵੀਂ ਜੰਗ 28 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1818 ਮੁਤਾਬਿਕ 5 ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ 1762 ਈ. ਨੂੰ ਹੋਈ।

ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਚੱਲਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ

ਬੇਸ਼ੱਕ ਭਾਰਤੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਹਰ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਰਹੰਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ

ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਪਸਾਰਨ ਦੀਆਂ ਓਪਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੁਕਵੀਆਂ ਪਰ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਹਰਾ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਸੰਘੀ ਮਰੋੜਨ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ 'ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਤਵਾਜ਼ਨ' ਦੀ ਇਸ ਲੜਾਈ, ਜੋ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਦਾ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਅੰਕਰ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਰੂਪੀ ਖੇਡ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਕਿੰਨੀ ਖੌਫਨਾਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਕਿੰਨੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਨਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਨੀਤੀਵਾਨ' ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ। ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਇਸ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।

—ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਊਜਰਸੀ

ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫਤੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਭਿਆਨਕ ਦੁਖਾਂਤ ਨੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਜੰਗ ਦੇ ਬੱਦਲ ਗੂੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਮਾਸੂਮ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਤਾ ਉਸਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਸਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈਵਾਨੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਸੋਧ ਦੇ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਇੰਝ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਿੰਸਾ ਜਿੱਥੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਭੁਗਤਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕੌਮ 'ਤੇ ਜਬਰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਬੰਬਈ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕੀ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਚਰਿਤਰ ਦੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਲੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਸਟੇਟ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਬੰਬਈ ਦੁਖਾਂਤ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਥਿਤ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਬਾਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਲੈਕਟਰਾਨਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੰਗੀ ਬੁਖਾਰ ਚੜਾਇਆ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋੜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਚਕਾਨਾ, ਬੇਹੂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸਾਂਝੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਖੈਰ, ਬੰਬਈ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬ ਕੂਟਨੀਤੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਇਜ਼ਰਾਇਲ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਅਤੀਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਗੂੜੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਲੜਾਈ ਠੰਡੀ ਜੰਗ ਵਾਂਗ ਧੁਖ ਧੁਖ ਕੇ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਜਾਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਭਾਰਤੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਹਰ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਪਸਾਰਨ ਦੀਆਂ ਓਪਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੁਕਵੀਆਂ ਪਰ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਹਰਾ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਸੰਘੀ ਮਰੋੜਨ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ 'ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਤਵਾਜ਼ਨ' ਦੀ ਇਸ ਲੜਾਈ, ਜੋ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਦਾ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਅੰਕਰ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਰੂਪੀ ਖੇਡ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਕਿੰਨੀ ਖੌਫਨਾਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਕਿੰਨੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਨਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਨੀਤੀਵਾਨ' ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ। ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਇਸ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।

ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਕਮ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਹੱਥ-ਠੱਕੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਜੰਗ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਬਲਕਿ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ

ਅਦਾਲਤਾਂ, ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਸਭ ਕੁਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਣਦਿਸਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ 'ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਇਹੋ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਮੰਤਰੀਆਂ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ 'ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਜੰਗ' ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪੂਹਣ ਵਾਲਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੈਣ ਦੇਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਫੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਉਹ ਤਾਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਆਪ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਦੇ ਰਾਮ ਰੌਲੇ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਠੋਕੇਦਾਰ ਬਣੀਆਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਹੀ ਲੜਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਮਘਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ., ਰਾਅ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਜੁਆਬਦੇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਇਹ ਆਪਾਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਸਨੂੰ ਪੁੱਛਕੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਕਿਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਫੜਣਾ ਹੈ, ਕਿਸਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੈ, ਕਿਸਤੋਂ ਧਮਾਕੇ ਕਰਵਾਉਣੇ ਹਨ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਿਲੇ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਕਤ ਤਿੰਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕਿਸਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਕਿਸਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਥਿਆਰ ਦੇਣੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਵੀ ਨਾ ਟੁੱਟੇ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਵੀ ਨਾ ਸਕੇ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਾਂ ਹੇਠ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੈਅ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਏਨੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਕਿਤੇ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਰਾਅ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਕਦੇ ਇੱਕ ਨਾਲ ਜਾ ਖੜਦੀ ਹੈ ਕਦੇ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੰਗ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਜਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਵਰਤਾਰਾ - ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨਾਂ ਦਾ ਆਦਮੀ ਅੱਜਕੱਲ ਸਮੁੱਚੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜੀ ਹਾਂ-ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰ ਬਣਕੇ ਆਈਆਂ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਜਾਹਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ; ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ, ਜੇਹਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਜੰਗ ਦਾ ਬਾਲਣ ਬਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਖੱਟ ਕਮਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਨਾ ਸੀ। ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਬੁਝ ਗਏ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਿਰਫ ਬੰਦੂਕਾਂ ਸੰਗ ਹੀ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਨਾਲ ਜੰਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ। ਦੋ ਪੀੜੀਆਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਕਿ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਜੋ ਮਾਰੇ ਗਏ ਉਹ ਤਾਂ ਜੰਨਤ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਜੋ ਬਚ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਹਥਿਆਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀਆਂ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਫਸਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੜਨਾ ਅਤੇ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੀ। ਇਸ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਹਰਬਾਨ ਰਹੀ।

ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਹੇ ਜੇਹਾਦੀਆਂ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਭਰ ਭਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਇੱਕ-ਮਿੱਕ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੋਵੇਂ ਸਕੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰੀਆਂ। ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਜ਼ੋਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਏਨੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਾਲ ਲੈਸ

ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰਹੇ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਾਰਨ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਨੂੰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ 'ਗੁਣ' ਵੀ ਆ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਕੁਝ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਮੰਗਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਖੀਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਥਾਪੜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਬਲਕਿ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੋਨਾਲਡ ਰੀਗਨ ਨੇ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਬੰਦੂਕ ਤੋਹਫੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਫਗਾਨੀ ਗੁਰੀਲਾ ਗੁਲਬੁਦੀਨ ਹਿਕਮਤਯਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਬਦਲੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਗਿਆ। 1989 ਤੱਕ ਆਕੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੰਭ ਹਾਰ ਕੇ ਉਸ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਪਰ ਇਸ ਜੰਗ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਜੰਗੀ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਫੌਜ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਕੋਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਫੌਜ ਕੋਈ ਸੌ ਦੋ ਸੌ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਲੱਖਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਜੰਗ ਦੇ ਇਸ ਓਹਲੇ ਹੇਠ ਹੀ ਕਬਾਇਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਜ਼ਖੀਰੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਬਣਾਕੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ ਪਰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਾ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਲੱਥਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਕ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੌਲਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਾਰੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੀ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਮੀਦ ਗੁਲ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰੰਗ ਦੇਖੋ। ਪੂਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸਥਾਪਤੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੇਠ ਹੋਵੇ, ਅੱਜਕੱਲ ਇਹ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜਿਸਨੂੰ ਕਰਾਸ ਬਾਰਡਰ ਟੈਰਿਜ਼ਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲਾ ਅੱਤਵਾਦ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਰਨੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲਾ ਅੱਤਵਾਦ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੁਰਾ ਅੱਜਕੱਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਹੀ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ? ਇਹ ਅੱਜਕੱਲ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਾਪੇਰੰਡਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ? ਭਾਰਤ ਨੇ। ਜੀ ਹਾਂ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀੜਤ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਫਿਰਕੂ ਖਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੱਟੜ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੇ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਿੰਦੂ ਈਲੀਟ ਵਰਗ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਖੁਰਾਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵੱਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਾਉਣਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਇਸਦੇ ਇਵਜ ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਮੁੜ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਫਾਰਤਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰ ਕਵਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਅੰਡਰ ਕਵਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਸੂਸਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬਦਲਵਾਂ ਨਾਂਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਜਾ ਡੇਰੇ ਲਾਏ।

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰ ਉੱਥੇ ਮਸੀਤਾਂ ਦੇ ਮੌਲਵੀ ਬਣਕੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੁਪਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਥੋੜੀ ਥੋੜੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਚੱਕਰ ਵੀ ਉੱਥੇ ਚੱਲ ਪਿਆ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੂਰੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਫੜਨੀ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਏ। ਮੁਕਤੀ ਵਾਹਿਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਧੋਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮੀਜਾਂ ਪਾਕੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਅੰਤ ਜੰਗ ਦੇ ਲਾਂਬੂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਗੰਗਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ

ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਲਹੌਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਰੌਲਾ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸਲ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਤਾਂ ਅਗਵਾਕਾਰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਨਿਕਲੇ। ਇਸ ਰੌਲੇ ਗੌਲੇ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹੋਈ। 1989 ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਦੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਵਿਹਲੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਰੂਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਕਦੋਂ ਲੱਭਣਾ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਵੰਡ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਝੋਕ ਦਿੱਤੀ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਫੌਜ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਝੋਕਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦਾ ਫੌਜੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬੈਠੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਰਬਜੀਤ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਮਰਵਾਏ ਹੋਣਗੇ। ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਅ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਰੱਖੇ ਹਨ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੂਟਨੀਤਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਆਮ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਰਾਅ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਉਥੋਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਰੰਗ ਦਾ ਦੰਦ ਬੁਰਸ਼ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਮਰਾ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਤਾਕੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਨ। ਖੈਰ 1989 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2001 ਤੱਕ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਜੰਗ ਦਾ ਮੁਖ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ ਆਈ.ਏ. ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਵੇਸਲਾ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਇਸ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਸਰੋਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੇ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਹੀ ਰਹੇ। ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਤਰੀਨ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਹਾਸਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨੇ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਪਕੜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੇ ਉਲਫਾ ਅਤੇ ਕਈ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿੱਚ ਰਾਅ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬੇ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕੌਮੀ ਤਹਿਰੀਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੀਏ ਸਿੰਧ ਨਾਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਕੇ ਵੱਖਰਾ ਸਿੰਧੀ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰਾਅ ਨੇ ਚੋਖੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ। ਜੀਏ ਸਿੰਧ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜੀ.ਐਮ.ਸਈਅਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਰਾਅ ਨੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਅ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਲਾਮਾਣਸ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਾ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾ ਰਾਅ। ਰਾਅ ਨੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚੇ ਪੱਕੇ ਕਰ ਲਏ।

ਬਲੋਚੀ ਤਹਿਰੀਕ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਆਗੂ ਅਕਬਰ ਖਾਂ ਬੁਗਤੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਖਰ ਰਾਅ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਲਈ ਹਥਿਆਰ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਾਜ਼ੋ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਦਦ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਅਕਬਰ ਖਾਂ ਬੁਗਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਕਬਰ ਖਾਂ, ਜੋ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਲਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਵੀ ਰਾਅ ਨੇ ਹੀ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਇੱਕ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਾਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਮਾਰਾ ਮਰਾਈ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਮਨਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਬਰ ਖਾਂ ਬੁਗਤੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ 'ਬਹੁਤੇ ਹੀ ਸਿਆਣੇ ਬਣੇ ਦੋਸਤਾਂ' ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਲੈਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਸੀਂ ਅਕਬਰ ਖਾਂ ਬੁਗਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬਲੋਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਮੰਗਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬੁਗਤੀ ਇੱਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਦੇ ਅਥਾਰ ਭੰਡਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਬੁਗਤੀ ਨੇ ਕਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਥੋਂ ਤੇਲ ਨਾ ਕੱਢਣ ਦੇਣ ਦਾ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਸੀ, ਕੰਪਨੀਆਂ ਬੁਗਤੀ ਨੂੰ 70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਸਾਲ ਦਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸ

ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਨੁਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਜੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਇੱਕ ਧਰੋਹ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਤੇ ਪੂਰੀ ਦਇਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੀ। ਅਗਸਤ 2006 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਸਾਂ ਲੱਭ ਕੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਝੜਪ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਜੰਗ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸੋਕੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬੁਗਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਮਸਲੇ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਸਕੇ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਪਰ ਅਸੀਂ 29 ਅਗਸਤ 2006 ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਰਿਪੋਰਟਰ ਰਾਜੀਵ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਨਾਂ ਥੱਲੇ ਛਪਿਆ ਹੈ।

ਬੁਗਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਮੰਦਭਾਗਾਫੌਜ ਸਿਆਸੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ - ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-28 ਅਗਸਤ-ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬਲੋਚ ਲੀਡਰ ਅਕਬਰ ਖਾਂ ਬੁਗਤੀ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਹੱਥੋਂ ਹੋਏ ਕਤਲ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਫੌਜ ਸਿਆਸੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਬਲੋਚੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਲੋਚ ਲੀਡਰ ਅਕਬਰ ਬੁਗਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਬਲੋਚੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਹੈ।

ਨਵਾਬ ਅਕਬਰ ਖਾਂ ਬੁਗਤੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਭਰਵਾਂ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖਲਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੈ। ਖੈਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਗਤੀ ਨਾਲ ਗਹਿਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਬੁਗਤੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਉੱਚੀ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੀ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਫੌਜੀ ਜਬਰ ਨਾਲ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਨਵਾਬ ਬੁਗਤੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ। ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜੀ ਸਾਡੇ ਘਰੇਲੂ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੀ ਉਸ ਦੋਹਰੀ ਖੇਡ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਜੋ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਰਲਕੇ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਘੱਟ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਮਾਸੂਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੇਕਿਰਕੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ। ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕਦਮ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਨੀਤੀਵਾਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੰਢੀ ਹੋਈ ਖੇਡ, ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚੋਂ ਆਏ ਹਨ। ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਹਿਲਜੁਲ ਦੀ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਜੋ ਸਰਗਰਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਪਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਿੱਧ ਪੱਧਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਸਿੱਧੀ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਯੂ ਟਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। 9 ਸਤੰਬਰ 2001 ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਹੋਏ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਕਾਫੀ ਗੂੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁਹਰੈਲ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ। ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਬੰਬਾਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਕੀ ਸੂਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਵਰਤਿਆ। ਉਸ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਿੰਗ ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਦਸਤੇ ਵਾਂਗ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉੱਥੇ ਵੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਦੂਜਾ ਗਰੁੱਪ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਤਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿੱਧੀ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਝੋਕਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਫ਼ਸੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰ ਸਕੇ। ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਰਹਿਮਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਇਸੇ ਖੇਡ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬਾਲਣ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪਜ਼ਾਮੇ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਹੀ ਪਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਵਾਂਗ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾੜਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਉਥੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿਸਕਾਣ ਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣੀ ਫਾਟਾ ਵਾਦੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਭਾਰਤ ਰਾਹੀਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 450 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਠੋਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮਿਲਟਰੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਅਤੇ ਰਾਅ ਦੇ ਆਦਮੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਖੁੰਬ ਠੱਪਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਉਸਦੀ ਪੱਕੀ ਸੀਟ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਅੜਿੱਕਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾਕੇ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਐਟਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਜੋ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਇਸਦੇ ਨੀਤੀਘਾੜਿਆਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੀ ਹੁਣ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾਲ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਜੋ ਸੋਵੀਅਤ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀਆਂ ਜੋ ਰਹਿਮਤਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. 'ਤੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਰਾਅ 'ਤੇ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੀ.ਆਈ.ਏ., ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਰਾਅ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਭਾਰਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਾਲੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ।

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਾ ਭਾਰਤ ਹਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਿਲੇ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਵੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਰੌਲੇ ਗੌਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਗੌਲੇ ਦਾਗ ਰਹੀ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪ ਅੱਗ ਦੇ ਪੂੰਝੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਫਟਾਫਟ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ ਲਾਉਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕਰ ਮਾਰੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਰਾ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਜੰਗ ਦਾ ਮੁਖੌਟਾ ਪਾ ਕੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੈਤੁੱਲਾ ਮਸੂਦ ਨਾਂ ਦਾ ਖਾੜਕੂ ਆਗੂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਲੱਭਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਬੰਬ ਚਲਾ ਦਿਓ ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਜੰਗ ਦੇ ਇਸ ਜੁਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਸੂਝਵਾਨ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਸਭ ਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਨੀਤੀਘਾੜਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੁਣ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਟਿਕ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਪੀਂਘਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੀ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਵਧਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਸੀ ਅੱਜ ਉਹ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਆਸੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਉਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਸਿੰਧ ਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰਤੀ ਨੀਤੀਘਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਨਾਪ ਤੋਲ ਕੇ ਪੁੱਟਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

**“ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰੇ” – ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ
ਪਹਿਲਾਂ ਟੋਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਧੌਣ ਲਾਹੀ ਗਈ, ਫਿਰ ਪੇਟ ਚੀਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਲਾਸ਼ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ**

ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਬਾਗੀ ਬਣ ਕੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉੱਤਰੀ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਹਾਕਮ ਏਨੇ ਕਾਹਲੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵੱਟੇ ਸਟਾਰ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਹਵਸ ਭਰੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾ ਤਾਂ ਥਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਵਹਿੰਦਾ ਪਾਣੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਮੂਕ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਜਿਊਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਗਵਾਹ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਕੇ ਨਮ-ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਤੇ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਬੋਝ ਵੀ ਪਿਆ, ਪਰ ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਸੀਤੇ ਰੱਖੇ। ਪਰ ਅਖੀਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੌਤ ਦੇ ਭੈਅ ਲਾਂਭੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ 'ਕਰਤੂਤਾਂ' ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ। ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਸਿਪਾਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਜ਼ਮੀਰ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨੋਂ ਸਾਫ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੋਲੀ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਪਰ ਇਉਂ ਨਹੀਂ।

ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਭਿਜਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਏ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ 31 ਮਾਰਚ 1985 ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਠਿੰਡੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮਾਰਚ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੰਘ ਗਏ, ਫਿਰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਗੰਨਮੈਨ ਬਣ ਕੇ ਲੰਘ ਗਏ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਬਦਲੀ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਮੋਗਾ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਢੁੱਡੀਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਕਾਲਜ 'ਚ ਗਾਰਦ ਇੰਚਾਰਜ ਵਜੋਂ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਏਥੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਢੁੱਡੀਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਕ 'ਚ ਡਾਕਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਬੈਂਕ ਭਾਵੇਂ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਣਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਮਰੇਡਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੱਗੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿਪਾਹੀ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਧੌਕੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਬੈਂਕ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਕਾਹਤੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ?” ਤਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਅਸੀਂ ਉਪਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਉਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” ਅਖੀਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਜੋ ਉਦੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ, ਦੇ ਇੱਕ ਲੀਡਰ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਵਰਨੇ ਘੋਟਨੇ ਨੂੰ ਝਾੜ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਜਸਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਮੁੰਡੇ ਆ ਅਤਿਵਾਦੀ.....?”

ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ। ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਕਹਿੰਦਾ, “ਬਲੈਕ ਕੈਟ ਬਣ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾ....।”

ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਬਲੈਕ ਕੈਟ ਵਜੋਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਗਲਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਉੱਚ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਇੱਕ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਕੇਸ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੌੜਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜ਼ੇਈ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਆਈਆਂ, ਧਮਕੀਆਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਵੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਾਤਲ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਤੌਰ ਗਵਾਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਲੋਂ 10 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ -

1. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਘੁਮਿਆਰਾ (ਫਰੀਦਕੋਟ)।

ਘੁਮਿਆਰਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 20 ਮਾਰਚ, 1992 ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਜੁੜਵਾਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਫੜ੍ਹੇ ਗਏ ਆਦਮੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿੰਮਾ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਝੂਠਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਵੀਮਾਂ ਵਾਲੀ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੋਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਧੌਣ ਵੱਢੀ ਗਈ, ਪੇਟ ਨੂੰ ਚੀਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਦਕਿ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਥਾਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ।

2. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿੰਮਾ ਪਿੰਡ ਰਾਜੇਆਣਾ (ਮੋਗਾ)

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਡੋਡੇ ਵੇਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

3. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਘਰ - ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਝੂਠਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਵੱਡਾ ਘਰ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਤੇ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਧੌਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ 28 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਮ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ 'ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ' ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬੇੜੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਵੱਡਾ ਘਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਲਗਵਾ ਲਈਆਂ।

ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਥਾਪੜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਟਾਫ ਮੋਗਾ 'ਚ ਲਿਆ ਕੇ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਤੋੜ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ -

“ਭੈਣ...ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਹਿਣਗੇ ਸਾਨੂੰ ਬੇੜੀਆਂ ਲਾਦੋ ਜੀ.....ਜਿਵੇਂ ਬੇੜੀਆਂ ਨਾ ਹੋਈਆਂ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਓ ਵਾਲੇ ਕਵਚ ਹੋ ਗਏ...ਹੁਣ ਦੱਸਾਂਗੇ ਤੁਆ'..... ਇਹ ਬੇੜੀਆਂ ਗੋਲੀ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਣਗੀਆਂ.....?”

ਬੇੜੀਆਂ ਕੱਟ ਕੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 29 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਖਬਰ ਸੀ ਕਿ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਘਰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

4. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਤਾ ਪਿੰਡ ਘੁਮਿਆਰਾ (ਫਰੀਦਕੋਟ)

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਤਾ 16-17 ਸਾਲ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੜਕਾ ਸੀ। ਘੁਮਿਆਰਾ ਪਿੰਡ 'ਚ ਘਟੀ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਪਿੰਡ ਠੱਠਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਿਤੀ 2 ਅਪਰੈਲ 1992 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਠੱਠਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ। ਬੁਲੇਟ ਪਰੂਫ ਕੈਂਟਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗਈ ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਵੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਨੇ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ - “ਤੁਹਾਡੇ ਇੱਥੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਤਾ ਆਇਐ?” 17 ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਛ ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ - “ਮੇਰਾ ਹੀ ਨਾਂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆ....।”

ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਕੰਤਾ ਕੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ - “ਕਮਲਿਆ ਤੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਪਈ ਤੂੰ ਕੰਤੋਂ.....ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ ਰਹਿੰਦਾ....।”

ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਕੰਤੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ - “ਆਪਾਂ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਏਨਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤੈ....ਐਵੇਂ ਬਾਕੀ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨੈ....?”

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਜਲਾਦ ਕੌਰ ਕੌਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਉਸ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਜੇਕਰ ਖਾੜਕੂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਦੱਸਦਾ.....।

ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਝੂਠਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਉਕੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਝੱਲਦਾ ਹੋਇਆ ਕੰਤਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਨਿਰਭੈਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ- “ਚੰਗਾ ਭਾਈ ਵੀਰਿਓ,

ਲਾਸਟ ਦੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।”

ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਕਰਮਿੱਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

5. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਕਰਮਿੱਤੀ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਕਰਮਿੱਤੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਬੂਈਆ ਕੈਟ ਅਤੇ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਨਗਿੰਦਰ ਰਾਣਾ ਨੇ ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ (ਮੋਗਾ) ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ 8 ਮਾਰਚ 1992 ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਤਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਟਾਫ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਟਾਰਚਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਉਕੇ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਤੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬੱਧਣੀ ਦੇ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਰਮਿੱਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰਵਿਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ 6 ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਪਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 6 ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਡਿੱਗਾ।

ਫਿਰ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏ. ਕੇ. 56 ਅਸਾਲਟ ਰਾਈਫਲ ਦਾ ਬ੍ਰੂਸਟ ਮਾਰ ਕੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਤੱਕ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

6. ਬਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ

7. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ)

8. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਲੰਡੇਆਣਾ

9. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਖੋਸਾ ਕੋਟਲਾ

ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ ਦੇ ਬਹਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਪੇਅਰ ਪਾਰਟਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਲੈਣ ਜਾਂਦੇ ਮੋਗੇ ਤੋਂ ਜ਼ੀਰੇ ਜਾ ਰਹੀ ਬੱਸ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬੁੱਚੜ ਅਤੇ ਹੌਲਦਾਰ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮਿਤੀ 2 ਅਕਤੂਬਰ 1991 ਨੂੰ ਲਾਹ ਲਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੰਡੇਆਣਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਹ ਲਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਫਰੀਦਕੋਟ ਲਿਆ ਕੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਟਾਰਚਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖੋਸਾ ਕੋਟਲਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਲੁਹਾ ਕੇ ਹੋਰ ਕੱਪੜੇ ਪੁਆ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਕੱਪੜੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਜਿਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਉਦੋਂ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਸੀ, ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲੰਡੇਆਣਾ, ਜੋ ਕਿ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈ।

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੋਕਰੀ ਬੁੱਟਰਾਂ ਅਤੇ ਕੋਕਰੀ ਕਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੁਲ ਦੇ ਕੋਲ ਪੁਰਾਣੇ ਭੱਠੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਨਾ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਖੋਸਾ ਕੋਟਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐਸਕਾਰਟ ਏਜੰਸੀ 'ਚੋਂ ਮਿਤੀ 3 ਅਕਤੂਬਰ 1991 ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੰਡੋ ਸਜੂਕੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਵੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਫੀਡਰ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

10. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨੇਤਾ ਸੀ ਤੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ -

“ਇਹ ਨੰਗ ਜਿਹਾ ਹੈਗਾ.....ਪਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਕਮਾਂਡ ਇਹਦੀ ਚਲਦੀ ਆ.....ਇਹ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗਲੋਂ ਲਾਹੋ....।”

ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਟਾਊਟ) ਨੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਡੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਗਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦਿਨ ਮਿਥ ਕੇ ਉਹ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੈਨ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੈ ਤੁਰਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋਗਾ ਬਾਈਪਾਸ ਤੇ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਾਕਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਭਾਈ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਟਾਫ ਮੋਗਾ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਥੇ ਲਿਆ ਕੇ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਇੱਕ ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਟਾਰਚਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੱਡੇ ਪਾੜੇ ਗਏ, ਘੋਟਨਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਾਣਕ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੋਢੀ ਦੇ ਪਿੰਜਣੀਆਂ ਉਪਰ ਵੀ ਘੋਟਨਾ ਲਗਦਾ ਵੇਖਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਟੰਗਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਅਖੀਰ ਮੂਧਾ ਲੰਮਾ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਵਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਘੁਮਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਫਿਰ ਉਸੇ ਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਸੀ। ਸੋਢੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਮਾਣਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਮਾਣਕ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਦੂਜਾ ਸੰਤਰੀ ਆ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਹੀ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ।

ਫਿਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਰਾਉਕੇ ਲਹਿਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਈ ਗਈ। ਉੱਥੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਟੋਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਧੌਣ ਲਾਹੀ ਗਈ, ਫਿਰ ਪੇਟ ਚੀਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਲਾਸ਼ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਕੇਸ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਉਹ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਇੱਕ ਥਾਣੇ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਪਰ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਵਰਗੇ ਦਲੇਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰਵਾ ਲਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੱਦਦ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ।

ਕਲਮੀਂ ਨਸ਼ਤਰ

ਰੱਥ ਨੂੰ ਬਰੇਕ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੇਰ ਆਖਿਐ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੋਡ ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੇ ਹਨ! ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦੈ! ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆਉਂਦੈ! ਉਹਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੈ! ਹਰ ਪਾਸੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਏਦਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਦਾਨ ਮਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਭਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੈ! ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਹਰ ਅੱਖ ਹਰ ਨੁੱਕਰ ਤੋਂ ਉਸੇ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ!

ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਖ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ! ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਪਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦਾ ਸਾਕ ਬਹੁਤ ਤਕੜਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦੈ! ਉਹਦੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕਣੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਕਾਰਾਂ ਭਜਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ! ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਈਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ! ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਗੇਅਰ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੱਥ ਨੂੰ ਬਰੇਕ ਲਾ ਦੇਣੀ ਹੈ! ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਐਨੇ ਸਾਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾ ਕੇ ਵੀ ਹਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ! 'ਜਿਨ ਲਾਈ ਗੱਲੀਂ, ਓਸੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਚੱਲੀ' ਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਠੀਕ ਬੈਠਦੈ! ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਤੱਕ ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾ ਕੇ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ! ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤਵਾ ਨਾ ਵਜਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੁਗਲੀਆਂ ਨਾ ਪਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਹੇ ਦੇ ਅਸਰ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ! ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਕੜ-ਖੇਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਹੋਊਗੀ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ, ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ! ਰਾਜਾ ਹਾਲੇ ਰੱਥ ਅੱਗੇ ਘੋੜੇ ਜੋੜਦਾ ਹੁੰਦੈ, ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਾਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ! ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਇਹ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਨੇ! ਜੇ ਕੋਈ ਉਹਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਠਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਬਾਦਲ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਦੈ!

ਭਾਵੇਂ ਟਿੱਚ ਹੀ ਜਾਣਦੈ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਬਾਦਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਹੋਊਗਾ! ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਕਹਿੰਦੈ, ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਕਲਮੀਂ ਨਸ਼ਤਰ ਤੋਂ ਸੁਣ ਲਵੋ!

ਬਾਬਿਓ, ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਤੁਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ! ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ; “ਕਰਨੈਲ ਕੁਰੇ, ਸੁਣਿਐ ਤੇਰਾ ਪਤੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਤੁਰਨ ਲੱਗਦੈ, ਤੈਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੋਊਗੀ!”

ਕਰਨੈਲ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ; “ਬਾਹਲੀ ਨਹੀਂ!”

ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ; “ਨੀਂ ਬਾਹਲੀ ਕਿਉਂ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ?”

ਕਰਨੈਲ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ; “ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਏਨਾ ਆਲਸੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ-ਚਾਰ ਕਰਮਾਂ ਤੁਰ ਕੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦੈ ਤੇ ਫੇਰ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੈ!”

ਬਾਪੂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਰੋਡ ਸ਼ੋਅ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਹੱਸਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ; “ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਸੜਕਾਂ ’ਤੇ ਘੁੰਮ ਕੇ ਫੇਰ ਪਹਾੜਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇਗਾ, ਏਨੇ ਕੁ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਨ ਲੱਗਾ!”

ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ

ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਹ ਬੜੀ ਬੇਢੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ! ਜੇ ਉਹ ਕੰਮ ਦਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇ ਸਕਦੀ, ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਉੱਤੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਉਲਝਾ ਛੱਡਦੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਜਾਵੇ! ਕਈ ਲੇਖਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਦੋ-ਦੋ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਪੱਲੇ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਏਨਾ ਮੂੰਹੋਂ ਫੇਰ ਵੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ; ‘ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਵਾਹਵਾ ਸਿਆਣਾ ਜਾਪਦੀ!’ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਮਿਲ ਪਵੇ ਤੇ ਉਸ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਵੀ ਦਿਓ ਕਿ ਉਹਦੀ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ, ਤਾਂ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਅੱਗੋਂ ਲੇਖਕ ਇਹ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦੀ; ‘ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝ ਕੀ ਆਉਣੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਜਿਸ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਸਮਝ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਈ!’

ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਕਤ! ਜਦੋਂ ਵਜ਼ੀਰੀ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋਇਆ, ਅਖਬਾਰਾਂ ’ਚ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ! ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਸੌਦਾ ਵਿਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ! ਹੁਣ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਲੇਖ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰਟ ਵੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦੀ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਐਨੀਆਂ ਕੁ ਸੀਟਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ’ਚ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ! ਟਿਕਟ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਨਹੀਂ, ਆਪ ਚੋਣ ਲੜ ਨਹੀਂ ਸਕਣੀ, ਪਰ ਅਸਲੀ ਮੰਚ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਬੈਠਾ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੁੱਝਾ ਰੱਖਦੀ!

ਏਦਾਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਚੋਂ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਵੀ ਲਿਖਦੀ ਤੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ’ਚ ਛਪਦੀ! ਲਿਖਣ ਦੀ ਉਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਇਹ ਕਿ ਕਦੇ ਉਹ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਫ਼ਾਂਸੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਤੇ ਕਦੇ ਸੱਦਾਮ ਤੇ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ਼ ਦੀ ਅੰਦਰ-ਖਾਤੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਛੇੜ ਬਹਿੰਦੀ! ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੀ ਕੈਦ ’ਚ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ੇ ਵੀ ਛੱਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਨੇ! ਹੁਣ ਉਹਨੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ! ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ਼ ਦੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਵੀ ਹਕੀਕੀ ਨਹੀਂ, ਸਟੇਜੀ ਡਰਾਮਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਇਹ ਕਿ ਇਰਾਕ ’ਚ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛਿੱਤਰ ਮਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ! ਕਾਰਨ ਉਸ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ਼ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਿੱਤਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ! ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਚਲਿੱਤਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ!

ਵਾਹ-ਵਾਹ, ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ! ਇਸ ਕਮਾਲ ਦੀ ਲੇਖਣ-ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਕਲਮੀਂ ਨਸ਼ਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰ ਆਇਆ! ਬਾਬਿਓ, ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਜੀ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸਨ! ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਥੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ; ‘ਤੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ?’

ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ; ‘ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉਹਦੀ ਅਰਥੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ, ਐਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਸਿਵਿਆਂ ਦਾ ਸੇਕ ਲਵਾਉਣ ਹੀ ਚੱਲੇ ਨੇ?’

ਉਸ ਅਮਰੀਕੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵੀ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਉਸ ਯਾਰ ਜਿੰਨੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ!

ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਕਾਨ

ਦਾਅਵੇ ਕਰਨੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਦੇ ਕੰਜੂਸੀ ਕਰਦੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਜੂਸੀ ਕਰਨੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ! ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਮੇਲੇ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਨੇ! ਜਿਵੇਂ ਮੇਲੇ ਵੇਖਣ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕ ਓਥੇ ਪਈ ਮਿਠਾਈ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਵਿਕਣੀ ਹੈ, ਰੰਗ ਵੀ ਨਿਕੰਮੇ ਹੋਣਗੇ, ਘੱਟਾ-ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਖੂਬ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਂਜ ਹੀ ਚੋਣ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਬੁੱਕ ਭਰ-ਭਰ ਵੰਡ ਦਿਓ, ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਛਕ ਹੀ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦੀ! ਹੁਣ ਫੇਰ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ! ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਬਣਵਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ! ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਖਿੱਚ ਪਾਵੇਗੀ, ਇਹਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ! ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਠਿੱਠੀ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਸਕੇਗੀ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਰਾਜਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਪਵਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ! ਜਿਸ ਦਿਨ ਚੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ, ਓਸੇ ਦਿਨ ਸਾਰਾ ਸੌਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣੈ!

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਹਾਲੇ ਢਿੱਲੀ ਹੈ! ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਏਥੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹਾਂਚ ਦਫ਼ਤਰ ਹੀ ਹੈ, ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਢਿੱਲੀ ਹੈ! ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਫ਼ਾਰਮ ਵੀ ਓਥੇ ਹੀ ਛਪਦੇ ਨੇ, ਭਾਅ ਵੀ ਓਥੋਂ ਤੈਅ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਟਾਕ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਕਈ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ! ਫੇਰ ਉਹ ਸੌਦਾ ਸਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਡੀਪੂ ਦੀ ਖੰਡ ਵਾਂਗ ਰਾਹ ਵਿਚਲੇ ਡੀਪੂ ਮਾਸਟਰ ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਓਨਾ ਕੁ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਕੰਕਰ-ਪੱਥਰ ਪਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ! ਢਿੱਲੀ ਨੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫੂਕ ਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਰਤਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ! ਇਹ ਕੰਮ ਅੱਗੇ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹੈ, ਹੁਣ ਵੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ!

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਡੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਮਕਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿੱਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਵਾਹਵਾ ਉਚੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਫਿੱਕਾ ਪਕਵਾਨ ਹੈ! ਉਹ ਨਾਹਰੇ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਮਸਾਲਾ ਪੂੜਨ ਦਾ ਮਾਹਰ ਹੈ! ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗੱਦੀ ਦੀ ਮੁਨੀਮੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੱਲੇ ਤੱਕ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਹੱਥ ਸੌਂਪੀ ਹੋਈ ਹੈ! ਮੁੰਡਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲੱਗੇ! ਦੋਵੇਂ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਛੋਹ ਲਿਆ! ਜਿਹੜਾ ਨਾਹਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਖੋਹ ਲਿਆ!

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ, ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤੇ; ਤੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ! ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ; ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਾਂਗੇ! ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹੈ; ਤੈਥੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਮੰਡਲੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਖੂੰਜੇ ਵਿੱਚ ਧਰਾਂਗੇ! ਉਹਨੇ ਕਿਹੈ; ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਣ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਸਲੀ ਲੋਕ ਰਾਜ ਮੋੜ ਕੇ ਲਿਆਵਾਂਗੇ! ਬਾਪੂ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹੈ; ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪੁਰਾਣਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵਿਖਾਓਗੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਕਿਹੜਾ ਸੁਫਨਾ ਵਿਖਾਓਗੇ? ਇੰਜ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਾਜ਼ੀ ਨਵੇਂ ਮਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ!

ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਲੋਕ ਵੀ ਮਜ਼ੇ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ, ਤੇ ਕਲਮੀਂ ਨਸ਼ਤਰ ਵੀ! ਮੇਲਾ ਹਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜੋ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹੈ, ਉਹ ਕਲਮੀਂ ਨਸ਼ਤਰ ਹੁਣੇ ਦੱਸ ਦੇਵੇਗਾ!

ਬਾਬਿਓ, ਵੱਡੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਚੱਲਦੀ ਮਿਠਾਈਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੁਕਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ! ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਚੱਲ ਪਈ! ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਦੋ-ਜ਼ਿਦੀ ਮਿਠਾਈ ਦੇ ਰੇਟ ਘਟਾਏ! ਫੇਰ ਕਈ ਹੋਰ ਖੇਖਣ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਫੱਟਾ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ; 'ਇਹ ਹੈ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੁਕਾਨ!'

ਦੂਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੱਟੇ 'ਤੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ; 'ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ!' ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਨੇ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ!

ਪਹਿਲੇ ਨੇ ਵੀ ਸੋਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹੋ ਗਲਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ; ਪਿਓ-ਦਾਦੇ ਦੇ ਵਕਤ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ!

ਤੀਜੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਨਵੀਂ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ; 'ਅੱਜ ਹੀ ਬਣੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ!'

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮ ਹੈ ਕਿ ਏਥੇ ਤਾਜ਼ਾ ਬਣੀ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੀ, ਪੁਰਾਣਾ ਸੌਦਾ ਹੀ ਵਿਕੀ ਜਾ ਰਿਹੈ!

ਭਲਾਮਾਣਸ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰ

ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਮੁੰਬਈ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੀਮ ਨੇ ਫੜਿਆ! ਉਹ ਅਫ਼ਸਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ! ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ! ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਰੋਕਣੈ! ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਨਾਮ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮਾਇਆ ਸੀ! ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਂਅ ਨਾਲੋਂ ਨਾਵਾਂ ਵੱਧ ਕਮਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ! ਨਾਵਾਂ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਹੀ ਹੂੰਝਾ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ! ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿੱਥੇ ਕੀ ਕੀਤੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਚ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਚਰਚੇ ਕਾਫ਼ੀ ਚੱਲਦੇ ਪਏ ਨੇ! ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਾਲ ਫੜਿਆ ਸੀ! ਕਈ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸਮਗਲਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਜੜੇ ਗਏ ਸਨ! ਹੁਣ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਸਮਗਲਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ ਮਾਲ ਏਧਰੋਂ ਓਧਰ ਪੁਚਾਉਂਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ!

ਉਹਦੇ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਗੋਸਵਾਮੀ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ! ਓਥੇ ਹੜ੍ਹ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ! ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਪੱਤਰਕਾ ਟਾਈਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਉਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਛਪੀ ਸੀ! ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਭਲਾਮਾਣਸ ਤਾਂ ਹੜ-ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਮਾਲ ਵੀ ਖਾ ਗਿਆ ਸੀ!

ਚਲੋ ਛੱਡੋ ਉਸ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ! ਏਥੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਚੋਂ ਕਈ ਮਾੜਾ-ਚੰਗਾ ਧੰਦਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ! ਉਹ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ! ਇਸ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਧੰਦੇਬਾਜ਼ ਫੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਊ-ਸ਼ਰੀਫ਼ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਫੜ ਕੇ ਪੁੱਠੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤੇ! ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਦਾ ਸੀ, ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਮਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਸੀ! ਉਹ ਬਾਕੀ ਰੱਖਿਆ ਮਾਲ ਕਿਸੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਤੇ ਪਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਵੀ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਉਸ ਨੇ ਓਦੋਂ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡ ਸੁਜਾਏ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ! ਬੁੱਚੜ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਡਰਦੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੇ!

ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ; 'ਉਹ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ?' ਫੇਰ ਕਲਮੀਂ ਨਸ਼ਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਪਊਗੀ! ਬਾਬਿਓ, ਗੁਰਾ ਸੌਂਹ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ; 'ਨਵਾਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਬੜਾ ਅੜਬੰਗ ਜਿਹਾ ਆਇਐ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰ ਛੱਡਦੈ!' ਉਹ ਚੁੱਪ

ਕੀਤਾ ਰਿਹਾ! ਫੇਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ! ਹਾਸੇ-ਮਜ਼ਾਕ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚ ਥਾਣੇਦਾਰ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ; ‘ਲੰਬੜਾ, ਤੂੰ ਕਦੇ ਭੂਤ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਈ!’

ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਕੁ ਮਿੰਟ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ! ਫੇਰ ਖੂਹ ਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਂਗ ਬੋਲਿਆ; ‘ਜੀ, ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਵੇਖਦਾ ਪਿਆ ਹਾਂ!’

ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ

ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਜਿਸ ਚੌਧਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੇ ਹੱਥ ਬੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਇਸ ਵਕਤ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਪਿਆ! ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ! ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਲੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਬਣਵਾ ਲਿਆ ਸੀ! ਉਸ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਬਾਪ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਸਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ! ਲੋਕੀਂ ਆਖਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੇ ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਰਿਹੈ! ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕੀ!

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਗਾਇਬ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ! ਹਿੰਦੂ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਕੇ ਉਹ ਇੱਕ ਵਕੀਲਣੀ ਨਾਲ ਨਕਾਹ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ! ਵਕੀਲਣੀ ਅਨੁਰਾਧਾ ਤੋਂ ਫਿਜ਼ਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ ਤੋਂ ਚਾਂਦ ਮੁਹੰਮਦ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ! ਪਹਿਲੀ ਬੀਵੀ ਸੀਮਾ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਅੱਧਖੜ ਉਮਰ ਦੇ ਕਰੜੇ-ਬਰੜੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਬੁਰੜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ! ਬੜੇ ਦਿਨ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਾਂਗ ਕਰ ਕੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੁਬਾਰਾ ਗੁਆਚ ਗਿਆ! ਫਿਜ਼ਾ ਖਾਲੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਝਾਕਦੀ-ਝਾਕਦੀ ਤੰਗ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਰੁੱਗ ਖਾ ਗਈ ਸੀ! ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ, ਪਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਨ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਫੜ ਲਈ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਈ ਸੀ! ਵਿਚਾਰੀ ਦਾ ਹਾਲੇ ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੁੱਕਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਖਬਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ!

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਾਂਦ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁੜ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਗਿਐ! ਉਸ ਨੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਐ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਏਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੋੜ ਸਕਦਾ! ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋੜਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬੁਖਾਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਘਟਦੇ ਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਜਾ ਜੋੜਿਆ ਸੀ! ਹਰਦੁਆਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮਹੰਤ-ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕਾਕਾ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹੈ ਤਾਂ ਯੱਗ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਧੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹਦੀ ਸੁੱਧੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿਲ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਵੀ ਬੈਠੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਦਾ ਘਰ ਪੁੱਟਣ ਤੁਰੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਝੁੱਗਾ ਚੌੜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੁਣ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੋਇਐ! ਜਿਹੜਾ ਧੋਖਾ ਉਸ ਨੇ ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੀਵੀ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ! ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਉਹ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੇ, ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ ਦਾ ਕਸੂਰ ਘੱਟ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਣਦੈ! ਵਕੀਲਣੀ ਬਣੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ: “ਕਿਹੜਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ?” ਫਿਰ ਕਲਮੀਂ ਨਸ਼ਤਰ ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਣ ਤੁਰ ਪਵੇਗਾ!

ਬਾਬਿਓ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣ-ਮੁੜਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪੈ ਚੁੱਕੈ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਦੀ ਕਿਤਿਓਂ ਵੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਝਟਾਪਟ ਛੱਡੋ ਮਾਰਨ ਦੀ ਰੀਤ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਸੀ! ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਆਇਆ ਰਾਮ!

ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ! ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਐ! ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾਣ: “ਆਇਆ ਰਾਮ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ!”

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਇਆ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਕੇ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ! ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਫੋਨ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਨੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ: “ਕਿਉਂ, ਹੋ ਗਈ ਤਸੱਲੀ?”

ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ: “ਹਾਂ ਜੀ, ਹੋ ਗਈ ਤਸੱਲੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਇਆ ਰਾਮ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਫਿਰ ਗਿਆ ਰਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੈ! ਸਵੇਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਆਇਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਮ ਪੈਂਦੀ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜਾ ਖੜੋਤੇ!”

ਏਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਾਜਸੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਖਰਲੇ ਨੇਤਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ-ਪੀਘਾਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਸ ਨੱਢੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਰੋਣ-ਧੋਣ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਤੇ ਇਹ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ: “ਲੱਗੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੀ ਚੰਗੀ ਬੇਕਦਰਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ ਕਿ ਟੁੱਟ ਗਈ ਤੜਕ ਕਰ ਕੇ!”

ਕੌਣ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਰਕ ਵਿੱਚ? ਸੁਣੋ

ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ, ਜਿਥੇ ਕਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਅੱਜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਹੜ ਵਿੱਚ ਰੁੜ੍ਹਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਵਾਨ, ਬੁੱਢੇ, ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਸਭ ਇਸ ਵਹਾਣ ਵਿੱਚ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਾਹਨਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ, ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਢਾਂਚਾ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਸ਼ਰਾਬ, ਅਫੀਮ, ਹੈਰੋਈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਰੂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਹਿਲੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਬੜੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਆਖਰ ਕੌਣ ਜਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 'ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ' ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਤੁਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਧੰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾਡਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ ਅਫਸਰ ਮੁੰਬਈ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਲਗਭਗ 12 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਈਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਜਿਸਦਾ ਮੁੱਲ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ 12 ਕਰੋੜ ਰੁਪੈ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਅਫਸਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਨਸ਼ਾ ਰੋਕੂ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਇਸਨੇ ਲਗਭਗ 35 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਈਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਯੋਗ ਹੈ ਇਸਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਇਹਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਠਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਮੁੰਬਈ ਪੁਲੀਸ ਇਹ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਨਸ਼ੀਲੀ ਖੋਪ ਇਸ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਵੇਚੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 'ਡਰੱਗ ਸਮਗਲਰਾਂ' ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮਨਸੂਬੇ ਕੀ ਹਨ ਉਹ ਸਾਫ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਸ਼ੇੜੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ।

ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਨੂੰ 'ਚੋਣ ਖਿਡੌਣਾ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਚਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮਾਹਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਜੱਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਨਾਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਤੱਕ ਸੁਣਨਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਦਬਾ ਕੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਖੁਦ ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਸਲੀ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਤਰੋੜ ਮਰੋੜ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਮਤਾ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਾਂਗ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਵਿੱਤਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਝੱਲਿਆ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਅਡੋਲ ਤੁਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਬੂਠ ਤੂਫਾਨ ਬੋਲਦੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ ਬਾਗ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ ਬਣਾਉਣ। ਵੈਸੇ ਸਿੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਜਾਣਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਹੀ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਰਾਜ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਮੇਂ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵੀ ਸੀ ਕੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ

ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਾਜਪਾਈ ਜਾਂ ਅਡਵਾਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ? ਜਵਾਬ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਕਿ 'ਨਹੀਂ'। ਬਾਦਲ ਕਦੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਹੈ।

ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਬਣਿਆ 'ਪੰਜ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ'

ਪੰਜਾਬ! ਕਦੇ ਇਹ ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ 1947 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੜੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਦੋ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵੀ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਸਮੇਂ ਦਾ ਗੋੜ ਸਮਝ ਲਉ ਜਾਂ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 'ਪੰਜ ਬਾਦਲਾਂ' ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ, ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ, ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਇਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ 'ਟੀਮ' ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ : ਉਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜੋਸੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾਉਣ ਲਈ ਅਸਰਦਾਇਕ ਸਕੀਮਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਰਵਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਦ ਖੁਰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ 'ਯੋਗਤਾ' ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਸਤੀ ਮਿਟਾਉਣ ਵਰਗਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮਹਿਕਮਾ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸਦੇ 'ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਬੌਸ' ਉਸਦੇ ਅੰਤਮ ਸਾਹ ਤੱਕ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਉਸ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਾਣ ਸਮਝਣਗੇ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ- ਉਹ ਇੱਕ ਪੜਿਆ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਲੀਡਰ 'ਬਣਾਉਣ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਉਪਰ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਸਥਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਰਗਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਕੇ ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਰੜਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵਾਂ, ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਕਾਰਗਰ ਤਰੀਕਾ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਲਿਜਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾਕੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਨਸਾਨ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬੇਅਰਥ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਕੋਲ ਦੂਜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮਹਿਕਮਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਕਿਰਸਾਨੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਪੱਤੀ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੋਂਡੀਆਂ ਬਦਲੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ 'ਮਾਲ ਕਲਚਰ' ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦੇਖਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਖੜਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣਯੋਗ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਵੱਲ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ 'ਯੋਗ' ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 'ਬਿਹਾਰੀ ਕਲਚਰ' ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦਾ 'ਡਰੀਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ' ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਨਵੀਂ 'ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ' ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬਿਹਾਰ ਨੂੰ ਪਛਾੜਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 'ਮੋਰੀ' ਸੂਬਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਭਾਂਵੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁੜ ਪਾਉ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਠਾ' ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਹੁਦੇ ਦੇਣਾ, ਆਦਿ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 'ਖਾਸ ਮੁਹਾਰਤ' ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਕਮਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿਹਲੜ, ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਗਿਰੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਮਕਾਉਣ ਲਿਸ਼ਕਾਉਣ ਦੀ ਅਹਿਮ

ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਤੀ ਜਿੱਥੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਉਥੇ ਵਿਹਲੜ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਰਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਅਧਰਮੀ ਲੋਕ ਬਾਬੇ ਤੇ ਸੰਤ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜੀਅ ਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕਦੇ ਚੰਦਰਾਸਵਾਮੀ ਤੋਂ ਜੱਗ ਹਵਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸਿਰਸੇ ਸਾਧ, ਅਸ਼ੂਤੋਸੀਏ ਅਤੇ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਾਦੂ ਟੋਣਿਆਂ ਦੀ ਲਾਹਨਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ 'ਯੋਗਦਾਨ' ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਘਰ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ 'ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ' ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁੱਲਦਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਲੰਗਰ, ਜਿਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ, ਉਚ ਨੀਚ, ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਦੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਗਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਅਰੰਭੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਬੂਝ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਉਹ ਇਸ 'ਕਾਰਜ' ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਣ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੇ ਆਸਵੰਦ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨੂੰਹ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਤਨੀ। ਅਮੀਰ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿੱਚ ਜੰਮੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਪਲੀ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਰੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਠੀਕਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੱਥ ਸਿੱਧੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੋਲਿਆਂ ਤੇ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ 'ਗਿਆਨ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਟੋਕਰੇ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਆ ਬਣੇ ਹਨ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਦੀ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਇਹਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਵਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਮੇਵਾ ਖਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮੱਕੜ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ 'ਜੀ-ਹਜ਼ੂਰੀ' ਕਰਦੇ ਆਮ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਬੈਠਰ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਮਦਰ ਟਰੇਸਾ' ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ :- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਜੁੰਡਲੀ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਥੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਹੈ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ 'ਲੁੱਕ' ਤੇ ਅਚਾਰ ਵਿਹਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖਰ ਦਰਜੇ ਦਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਹੋਵੇ। ਦਿਖਾਵਾ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ 'ਇਕਲੌਤਾ' ਇਮਾਨਦਾਰ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦਾ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਵਰਗੇ ਢਕਵੰਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੂਨਾ ਉਸਦੀ ਕਲਮ ਦੀ ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੇਅਰੋ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਤੱਪੜ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 'ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਥ ਗੱਦਾਰ ਜਰਨੈਲਾਂ' ਦੀ ਇਹ ਫੌਜ 'ਘਰ ਦਾ ਭੇਤੀ ਲੰਕਾ ਢਾਹੇ' ਵਰਗੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ 'ਬਾਬਰ ਰਾਜ' ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇੱਕਮੁੱਠ ਹੋਕੇ ਇਸ 'ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਬਾਬਰ' ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ 'ਸੱਚ ਦੀ ਬਾਣੀ' ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਾਤ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ 'ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਜੁੰਡਲੀ' ਦੇ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇ।

ਕੁੜੀ ਮਾਰ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ!

-ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਫਸਲਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਸੱਪ ਬਹੁਤ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਅਸੀਂ ਸੱਪ ਉਏ-ਸੱਪ ਉਏ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸਮਾਨ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲੈਣਾ। ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਝੱਟ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ- "ਵੀਰਾ, ਲਾਠੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈਂ ਛੇਤੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਸੱਪ ਫਿਰਦਾ ਐ!" ਅੱਗਿਉਂ ਉਸਨੇ ਲੈ ਮੈਂ ਆਇਆ ਕਹਿ ਕੇ, ਸੱਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਲਰਟ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਪਰ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਰ ਲਾਗ-ਪਾਸ ਦੇ

ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੇ ਲਾਠੀਆਂ ਚੁੱਕੀ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸੱਪ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੇ ਬਾਅਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਕ ਲਾ ਲਾ ਡਾਂਗ ਉਲਾਰਦਿਆਂ ‘ਹਟੋ ਪਰੇ...ਕਿੱਥੇ ਆ ਸੱਪ?’ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਭੱਜਿਆ ਆਉਣਾ। ਵਿਸ਼ੁ ਘੋਲ ਰਹੇ ਅਧਮੋਏ ਸੱਪ ਦੀ ਪੂਛ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਕੇ ਲਾਠੀਆਂ ਮਾਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਆਖੀ ਜਾਣਾ- “ਹਾਲੇ ਨੀਂ ਮਰਿਆ-ਹਾਲੇ ਨੀਂ ਮਰਿਆ। ਜੇ ਦੂਸਰੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਆਉਂਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਪ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਵਗ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਖੋਜੀ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ‘ਚ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗੇੜਾ ਮਾਰ ਕੇ, ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਪਈਆਂ ਘਾਸਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤਾੜਦਿਆਂ ਕਹਿਣਾ- “ਆਹ ਦੇਖੋ ਸੱਪ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ!” ਇੰਜ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬੜਾ ਫੁਰਤੀਲਾ ਬਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਆਪਣੀ ਲਾਠੀ ਐਵੇਂ, ਖੁੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਘਸੋਈ ਜਾਣੀ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੱਪ ਉਸ ਤੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਰਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਸੱਪ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਲਾਠੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣਾ-ਮਾਰਨਾ, ਚੌਧਰੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਥਮ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਮਹੱਲਾ ਉਹਦੀ ਇਸ ਵਾਦੀ ਉੱਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਚੌਧਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਕੀਰ ਦਾ ਫਕੀਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ।

ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਕਤ ਚੌਧਰੀ ਵਾਲਾ ਗੁਣ, ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜੀਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇਹ ਸਿਫਤ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਈ-ਬੀਤੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਆਮ ਰਟੀ ਰਟਾਈ ਭਾਸ਼ਾ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਅਮਾਨਵੀ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਬਤ ਜੇ ਦੋ ਚਾਰ ਮੋਹਰੀ ਸੱਜਣ, ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਆਖ ਦੇਣ, ਬੱਸ ਫਿਰ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਸਾਰੀ ਭੀੜ ਉੱਚੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਫਤਵਾ ਉਸੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਰੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਆਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਹੀਆ ਕਰੇ ਕਿ ਆਉ ਆਪਾਂ ਕੁਲੱਛਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਬਤ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਐਸੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਘੂਰ-ਘੱਪ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੁੱਦ ਕੁੱਦ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਐਸੀ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਮਿਸੀਸਾਗਾ (ਕੈਨੇਡਾ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰਹ, ਬੀਬੀ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਮਾਰੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਨਿਭਾਗਣ ਲੜਕੀ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦਾ ਹੱਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਰਦਨਾਕ-ਕਾਂਡ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਾਜ ਵਾਲੀ ਭੁੱਖ ਜਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁੰਡੀ ‘ਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਮੱਛੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਬਿਰਤੀ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਅਮਨਦੀਪ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ, ਲੁੱਟ ਖੋਹ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਹੁਰਾ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਟੰਟ ਰਚਿਆ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਦਨਸੀਬ ਕੁੜੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਾਸੂਮ ਬੇਟਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੇ ਘਰੇ ਪਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਅਭਾਗੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਸਥਾਨਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ, ਕਾਤਲ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖੀ-ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਮਨਦੀਪ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਸਹੁਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕਮੀਨਗੀਆਂ ਬਿਆਨਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁੜਮਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਵੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਕੁੜੀ (ਅਮਨਦੀਪ) ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਅਮਨਦੀਪ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਭੁੱਖ ਖਿਲਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਈਆਂ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ ਲਾਹਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬੱਲ ਕੇ ਥੂਹ ਥੂਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪਾਸਾ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਕੋ ਇਕ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੰਡੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਅੰਤਿਮ-ਅਰਦਾਸ ਮੌਕੇ ਜੁੜੇ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਇਸ ਅਤਿ-ਦੁਖਦਾਈ ਕਾਂਡ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਕੁਝ ਕੌੜੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਸੂਝਵਾਨ ਬੁਲਾਰੇ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੜੋ-

...ਕਮਿਕਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ (ਅਮਨਦੀਪ ਦਾ ਕਥਿਤ ਕਾਤਲ ਸਹੁਰਾ) ਉੱਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਜ ਦਾ ਲੋਭੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਕਰੇਗੀ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਤੇ ਉਹ ਪਲ ਪਲ ਮਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕੌਣ ਦਵੇਗਾ?...ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੁੜਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਧੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਰੋਜ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਉਂ ਆਪਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇ-ਰਹਿਮ ਕਸਾਈਆਂ ਕੋਲ ਤੋਰਦੇ ਹਨ? ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਵਸਦੇ ਰਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਧੀਆਂ ਦੀ ਬਲੀ ਲੈਂਦੀ ਰਹੇਗੀ?...ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ, ਜਿਹਦੇ ਕਰਕੇ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਕੁੜਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ?”

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜੰਮਪਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਬੀਬੀ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਸੁਣੋ- “...ਸ਼ਾਇਦ ਕੈਨੇਡਾ ਬੈਠੀਆਂ ਦੁਖਿਆਰਨ ਧੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰਨ, ਇਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਮਨਦੀਪ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਗੁੰਗੇ-ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਰਣਾ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਾਉਣ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ, ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਮੀਚ ਕੇ ਆਪਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਧਿਆਣੀਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਾ ਦੇਵੇ।”

ਭਲਾ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਦਰਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖੱਲੜੀ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਪਾਉਣਗੀਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਝਾਕ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਲ੍ਹੜ ਜਿਹੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ, ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਲਾਲਚੀ ਕੁੱਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਨਾਲ ਨੂੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ? ਨੀਤ ਦੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਰੁਪਈਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਮੰਡੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਦਾ ਇਕ ਚੰਗਿਆੜਾ, ਸੈਂਕੜੇ ਮਣ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਰਾਖ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਕੁਲਹਿਣੇ-ਔਗੁਣ ਨੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਦੀ ਸੁਆਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਡੀਂਗਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ...ਅਸੀਂ ਜੀ ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ! ...ਸਾਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬੜੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਹਨ!...ਸਾਡਾ ਸੰਗੀਤ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਧੂਮਾਂ ਪਾ ਰਿਹੈ!...ਅਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ... ਪਰ ਜਦ ਕੋਈ ਕਮਿੱਕਰ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰ ਕੇ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵਿਚੇ ਈ ਅਣਿਆਈ ਮੌਤੇ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਨੂੰਹ ਧੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਸਮੇਤ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ, ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਸੱਪ ਦੀ ਲਕੀਰ ਉੱਪਰ ਬੇ-ਤਹਾਸ਼ਾ ਲਾਠੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ!...ਫੇਰ ਹਰੇਕ ਜਣਾ ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਦਾ ਸਲੋਕ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ! ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਅਪੀਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ!!!... ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ, ਹਫਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬਦਨਸੀਬ ਅਮਨਦੀਪ ਆਪਣੇ ਮਾਪੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਆਉਣ ਦੇ ਚਾਅ ਨੂੰ ਅੱਧ-ਵਾਟੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਨੇ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਬੰਦੇ-ਕੁਬੰਦੇ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪਰਵਾਸੀ ਭਰਾ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਵਿਸਥਾਰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਲਉ: ‘ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਛੱਡੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ.....ਣੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਭੜਏ ਨੇ ਇੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਕੁੜੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ?’

ਇਸ ਗਿਲਾਨੀ ਭਰੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਘ੍ਰਿਣਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵੇਲੇ ਜਾਂਦੇ ਬੇ-ਸ਼ਰਮ ਪਾਪੜ ਤੇ ਬੇ-ਹਯਾ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ, ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਦੇ ਬਣਾਏ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿੱਡਾ ਪੋਥਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਐਸੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਕਟਾਰਾ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੂਰ-ਮੂੰਹੇ ਜਿਹੇ ਭਾਜਪਾਈ ਐਮ.ਪੀ. ਨਾਲ ਦੋ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰਹ ਫੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਧਖੜ ਉਮਰ ਦੇ ਕਟਾਰੇ ਦੇ ਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਕਾਮ-ਤਾਕਤ-ਵਧਾਊ ਕੈਪਸੂਲ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਲੰਡਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬਣ ਆਪਣਾ ਚੰਦ ਜਿਹਾ ਪੁੱਤ ਅਣਵਾਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਦੌੜੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਜੂੜੀ ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਸੋਹਣੇ-ਸੁਨੱਖੇ ਕਾਕੇ ਦੇ, ਯੂ.ਕੇ. ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ (ਅਸਲ 'ਚ ਕਲਯੁਗੀ ਮਾਪਿਆਂ!) ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜਾ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਣਜੰਮੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹ ਲਾਹ ਕੇ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਛੱਡੇ ਨੇ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਬੁੱਢੜ-ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਫੜਾਉਣ ਤੋਂ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦੋ ਪੈਰ ਘੱਟ ਪਰ ਮੜਕ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਹੜੇ ਅਕਾਸ਼ਾਂ 'ਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ? ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਾ ਹੋਸ਼ ਕੀਤੀ, ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਨਾ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁੜੀ ਮਾਰਾਂ ਦਾ ਕਬੀਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗੀ। ਉਹ ਹੂੜ ਮਾਰ ਕਬੀਲਾ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਵਾਂਗ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਸੱਪ ਦੇ ਜਾਂ ਸੱਪ ਦੀ ਘਾਸ ਨੂੰ ਲਾਠੀਆਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੁੱਟੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ!!

ਗਰੀਬੀ ਵੇਰਣ ਵਾਲੇ ਅਮੀਰੀ ਵੇਰਣ ਵਾਲੇ

-ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਆਤਿਸ਼

ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਸੱਚ ਏ ਕਿ ਆਸਕਰ ਐਵਾਰਡ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਈਆਂ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਥੀਮ ਗਰੀਬੀ ਹੀ ਹੈ-ਜਿਵੇਂ ਮਦਰ ਇੰਡੀਆ, ਪਾਬੇਰ ਪੰਚਾਲੀ, ਸਲਾਮ ਮੁੰਬਈ ਆਦਿ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸਿਪਲ ਡੈੱਪੜ-ਪੱਟੀ (ਜੋ ਕਿ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਲੱਮ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਡੈੱਪੜ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ, ਬਣੀ ਹੈ-ਇਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈ ‘ਸਲੱਮਡਾਗ ਮਿਲੀਅਨੇਅਰ’ (ਗਰੀਬੜਾ ਕਰੋੜਪਤੀ)

ਨਖਿੱਧ ਹੈ-ਗਰੀਬਾਂ 'ਚੋਂ ਗਰੀਬੜੀ ਇਹ ਝੁੱਗੀ ਝੁੱਪੜੀ-ਇਥੇ ਲੁੰਗੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਪੈਂਟਾਂ ਵਾਲੇ, ਗੰਜੀਆਂ (ਬੁਨੈਣਾਂ ਵਾਲੇ ਬੰਗਾਲੀ) ਸਾਰੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਇਹ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ।'

ਇਥੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਲੈਟਰੀਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ 'ਵੱਡੇ' ਸਮਝਦੇ ਹਨ-ਬਾਕੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਲੈਟਰੀਨਾਂ 'ਚ, ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਪਾਣੀ ਭਰੇ ਲੋਟੇ ਫੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੁੱਗੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ-ਇੱਕ ਝੁੱਗੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਧਾਰਾਵੀ ਨੂੰ ਡੀਵੈਲਪ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਇਆਕਲਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਹਿ ਰਹੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਈ ਘਰ ਦੋ-ਦੋ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਮੰਜਲੇ ਹਨ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਏਅਰ-ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਜਾਓ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਡੈਕੋਰੇਸ਼ਨ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ-ਕਿਸੇ ਅਮੀਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ-ਲੋਕ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ-ਸਵਰਗ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨਰਕ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਖ਼ੈਰ-ਇਸ ਧਾਰਾਵੀ ਦੇ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਬਣੀ ਹੈ, ਸਲੱਮਡਾਗ ਮਿਲੀਅਨੇਅਰ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਚਾਰ ਗੋਲਡਨ ਗਲੋਬ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ-ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਏ. ਆਰ. ਰਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਬੈਸਟ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਹੈ-ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ-ਹਾਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਮੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਨਖਿੱਧ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਥਿਤ ਮਹਾਂਨਾਇਕ, ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਵਾਹ-ਵਾਹੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਉੱਚੇ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।'

ਮੈਂ ਅਮਿਤਾਭ ਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਛੇ ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਲਾਜਵਾਬ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਇੱਜ਼ਤ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਅਮਿਤਾਭ ਜੀ ਨੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ-ਉਹ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਯਥਾਰਥ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ ਫਿਲਮਾਂ ਜਿਵੇਂ 'ਗਜਨੀ' ਤੇ 'ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਕਿੰਗ' ਆਦਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਗਰੀਬੀ ਨਾਂਅ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਤੜਕ-ਭੜਕ! ਨੱਚਣਾ-ਗਾਉਣਾ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਖਾ। ਬਸ ਇਹੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰਕ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ। ਇੱਕੋ ਇੱਛਾ, ਇੱਕੋ ਸਿੱਕ ਤੇ ਇੱਕੋ ਮਕਸਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ। ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚੱਲਿਐ ਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਲਓ-ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਭੇ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਚੈਨਲ ਹਨ। ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੇਖ ਲਓ, ਲਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਗਰੀਬ ਹੈ। ਲੋਕੀਂ ਨੱਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਲੋਕੀਂ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸੀਰੀਅਲਾਂ 'ਚ ਐਨੇ-ਐਨੇ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਐਨਾ ਵਧੀਆ ਮੇਕਅੱਪ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋਰਾਂ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਣ।

ਅਮਿਤਾਭ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹ ਆਖਣਾ ਚਾਹਵਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹੋ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੁਆਰਾ, ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਾ ਝੁਠਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ 65 ਤੋਂ 70 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕੀਂ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਵੀ ਥੱਲੇ ਹਨ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ, ਟਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਐਕਟਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਚੰਗੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ, ਹੱਟੇ-ਕੱਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਭੋਜਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸੋਕੜੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸੋਕੜੇ ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਮ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ। 'ਮਦਰ ਇੰਡੀਆ' 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਰੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਰੂਪ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸਹਿ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਮਤ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਅਮਿਤਾਭ ਜੀ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਸੀ, ਉਹ ਸਨ ਮਧੂਬਾਲਾ, ਨਰਗਿਸ, ਮਾਲਾ ਸਿਨਹਾ, ਨੂਤਨ ਤੇ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਮਧੂਬਾਲਾ ਤਾਂ ਬਲਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੀ, ਜਿਹਨੂੰ 'ਵੀਨਸ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਅਤੇ ਸੌ-ਸੌ ਹਫ਼ਤੇ ਚਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀਰੋਇਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੇ ਵੀ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਲਾਊਜ਼ ਦਾ ਬਟਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਅੱਜ!... ਬਲਾਊਜ਼ ਦੇ ਬਟਨ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਕੀ ਤੇ ਬੰਦ ਕੀ ਕਰਨ ?

ਅਮਿਤਾਭ ਜੀ, ਅਜੋਕੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖੋ-ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅਜੀਬ ਹੈ ਸਾਡੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਵੀ ਗਾਣੇ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਗਰੀਬ ਵੀ। ਗਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭੁੱਲ-ਚੁੱਕ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਬਣ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਣ ਜਾਏ। ਲਵ ਸਾਂਗ ਯਾਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ, ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਲਈ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਗਾਣਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚਲੋ ਬਈ ਹੀਰੋ-ਹੀਰੋਇਨ ਨੇ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾ ਕੇ ਗਾਣਾ ਗਾ ਲਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਗ-ਬਗੀਚੇ, ਫੁੱਲਾਂ 'ਚ ਨੱਚ-ਕੁੱਦ ਕੇ ਇਹ ਲਵ ਡਿਊਟ ਗਾ ਲਿਆ, ਠੀਕ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਅਜੀਬ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ ਹੀਰੋ-ਹੀਰੋਇਨ ਲਵ ਡਿਊਟ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਿਛੇ ਸੌ-ਸੌ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਸੌ-ਸੌ ਕੁੜੀਆਂ ਪੀ. ਟੀ. ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।... ਭਲਾ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ?

ਸ਼ਾਇਦ ਅਮਿਤਾਬ ਜੀ ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ 'ਬਲੌਗ' 'ਚ ਕੋਈ ਚਾਨਣਾ ਪਾ ਦੇਣ। ਨਾਲੇ ਹਨੇਰ ਸਾਈਂ ਦਾ... ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪੀ. ਟੀ. ਕਰ ਰਹੇ ਸੌ-ਸੌ ਡਾਂਸਰਾਂ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਅਮਿਤਾਬ ਜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਕਿਰਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਨੌਕਰ ਦਾ ਤੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂਅ ਵੀ ਹਾਲਾਂ ਤਾਈਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ, 'ਰਾਮੂ ਕਾਕਾ' ਉਹ ਜੰਮਿਆ ਨੌਕਰ ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਨੌਕਰ ਹੀ ਰਹੇਗਾ-ਉਹਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਮੈਂ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ-ਇੱਕ ਐਫ. ਐਮ. ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੇਂਦਰੀ 'ਸਵਾਸਥ ਸੇਵਾ' ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਜਿੰਗਲ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ...

'ਗਾਂਵ ਗਾਂਵ ਮੇਂ ਸ਼ੌਚਾਲਯ'

ਸਾਫ਼ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਕੁੜੀ ਉਸ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗੀ ਜਿਥੇ ਸ਼ੌਚਾਲਯ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹੇ (ਖੇਤਾਂ) 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਅਮਿਤਾਬ ਜੀ, ਇਹ ਲੇਟੈਸਟ ਹੈ-ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਐਡ ਹੈ ਜਿਹਦੇ 'ਚ ਸਾਫ਼ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈਜੀਨ 'ਚ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਗਰੀਬੀ ਹੀ ਹੈ।

ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਧਾਰਾਵੀ (ਝੁੱਗੀ-ਝੌਂਪੜੀ) ਸਲੱਮ 'ਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ-ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਉਹ ਗੁਰਬਤ ਦਾ ਹੀ ਨਕਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਈਏ, ਇਸ ਦੀ ਹੱਦ ਟੱਪੀਏ ਤਾਂ ਅਸਲੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਸੀਬ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗਰੀਬੀ ਹੀ ਗਰੀਬੀ, ਗਰੀਬੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ 'ਚ ਕੀ ਹਰਜ ? ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਤੁਕ ?

ਅਮੀਰੀ 'ਚ ਪਲੇ, ਬਾਬਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਗਰੀਬੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦਿਆਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਅਮਿਤਾਬ ਜੀ ਦੇ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸੰਬੰਧ ਸਨ। (ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਹੈਨ ਕਿ ਨਹੀਂ-ਪਤਾ ਨਹੀਂ) ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇਕੋ ਨਾਅਰਾ ਸੀ, ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਦਾ...ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ।

ਗਰੀਬੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਹੈ ਜਿਹਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਹ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਂਤ 'ਚੋਂ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰੇਗਾ। ਬਿਮਲ ਰਾਏ ਨੇ ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਸੀ-'ਦੋ ਬੀਘਾ ਜ਼ਮੀਨ', ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਤੇ ਨਿਰੂਪਾ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿੱਦਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ, ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਯਥਾਰਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਬਿਮਲ ਰਾਏ ਨੇ ਵੀ ਗਰੀਬੀ ਵੇਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੱਚ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਚਿਤਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 'ਸਲੱਮਡਾਗ ਮਿਲੀਅਨੇਅਰ' ਐਨੇ ਗੌਲਡਨ ਗਲੋਬ ਐਵਾਰਡਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਭਰ ਲਿਆਈ ਹੈ। ਯਥਾਰਥ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਹੈ। ਅਮਿਤਾਬ ਜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਫਿਲਮਾਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀਆਂ ਮਨਾ ਕੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਐਵਾਰਡ ਨਾ ਲੈ ਸਕੀਆਂ। ਲੈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਝੂਠ ਹੈ, ਛਲਾਵਾ ਹੈ।

ਰੁਸਤਮੇ-ਹਿੰਦ ਪਹਿਲਵਾਨ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

-ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ

ਪਹਿਲਵਾਨ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿੱਛੜਿਆਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ ਗੁਜਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲੋਕ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਮਿਹਰਦੀਨ ਦਾ ਨਾਮ ਅਜੇ ਵੀ ਧਰੂ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕੜੀ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਚਟਾਨ ਵਰਗੇ ਛੇ ਫੁੱਟ ਤਿੰਨ ਇੰਚ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਰੋਅਬਦਾਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮਿਹਰਦੀਨ ਦਾ ਜਨਮ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੁਹਾਰ ਜਲਾਲਦੀਨ ਦੇ ਘਰ ਠਾਮਕੋਲ ਪਿੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੰਗਾਨਗਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਖੇ 20 ਅਗਸਤ 1937 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਤਕੜੇ ਘੁਲਾਟੀਏ ਸਨ।

ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਚੰਗਾ ਕੱਦ ਕਾਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਭਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ੇ ਜੀਂਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਧਾਰਿਆ। ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਜੀਵਨ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਆਪ ਦਾ ਵਿਆਹ 13 ਜੁਲਾਈ 1973 ਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਬੇਗਮ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਲੜਕੇ ਤੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਮਿਹਰਦੀਨ ਵਿੱਦਿਆ ਪੱਖੋਂ ਕੋਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਤਾਹੀਓਂ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਰੋਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂ ਚਾਰਦਾ ਮਿਹਰਦੀਨ ਹੀਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਹੋਇਆ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਉਜਾੜ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਮਿਹਰਦੀਨ ਛੋਟੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਪੁੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 1964 ਈ. ਵਿੱਚ ਆਪ ਨੇ ਸੁਖਵੰਤ ਅਤੇ ਭੀਮ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਖੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਮਾਰੂਤੀ ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਨਾਲ ਵਿਖੇ ਮਾਰੂਤੀ ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹਰਾਇਆ। ਜੰਮੂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਤਰਾਈਆਂ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ ਬਿੱਲੇ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬਿੱਲੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕੀਤਾ।

1965 ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਇੰਦੌਰ ਵਿਖੇ ਮਾਸਟਰ ਚੰਦਗੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਹਰਾਇਆ। 1966 ਵਿੱਚ ਜੱਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦ ਕੇਸਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਿਰਜੂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਹਿੰਦ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਦੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ।

1968 ਵਿੱਚ ਅਜਮੇਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਰੁਸਤਮੇ-ਹਿੰਦ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਿਲਵਾਨ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਾਰੂਤੀ ਵਾਡਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਰੁਸਤਮੇ ਹਿੰਦ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ 1968 ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਰੁਸਤਮੇ ਹਿੰਦ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਭੀਮ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। 1968 ਈ. ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਾਸਟਰ ਚੰਦਗੀ ਰਾਮ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਹਰਦੀਨ ਮਾਸਟਰ ਚੰਦਗੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਰੈਫਰੀ ਕੰਵਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮਰਹੂਮ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਜਾਕਰ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵਾਈ. ਵੀ. ਚਵਾਨ ਇਹ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਿਹਰਦੀਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰੌਲਾ ਰੱਪਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਚੰਦਗੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੁਸ਼ਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਸ਼ੇਅਰ ਲਿਖਿਆ -

“ਬੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਬੇ-ਵੱਸ ਹੋ ਗਈ।
ਅਸੀਂ ਮੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਪੈ ਗਏ।
ਜਦੋਂ ਆਣ ਨਸੀਬਾਂ ਨੇ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ।
ਯਾਰ ਜੁੰਡੀ ਦੇ ਉੱਠ ਕੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ।
ਸਭੇ ਉਂਗਲਾਂ ਕਰ ਕਰ ਹੱਸਦੇ ਨੇ।
ਮਾੜੇ ਨਾਲ ਨਸੀਬਾਂ ਦੇ ਵਾਹ ਪੈ ਗਏ।
ਦਿਲ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋਇਆ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ।”

(ਮਿਹਰਦੀਨ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਘੁੱਗੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ)

ਜਦੋਂ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਭੀਮ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਸੁਖਾੜੀਆ ਨੇ ਹੁੱਬ 'ਚ ਆ ਕੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਦੋ ਮੁਰੱਬੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੋ ਮਰਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਗਏ ਤਾਂ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਨਕੋਦਰ ਨੇੜੇ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਕੱਟੇ। ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਉਥੇ ਅਖਾੜਾ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮਿਹਰਦੀਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਡੱਕੇ ਡੋਲੇ ਖਾਂਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹੈ।

ਸੰਨ 1969 ਈ. 'ਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਂਬਲੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲੀ ਜਾਣ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੂੰ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਨਾਰਸੀ ਪਗੜੀ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਬੰਤੋ ਵਲਟੋਹੀਏ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲੜੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈ ਬਰਾਬਰ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਛਿੰਝਾਂ ਵਿੱਚ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨੂਰਮਹਿਲ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਛਿੰਝ ਵਿੱਚ ਮਿਹਰਦੀਨ ਅਤੇ ਬੰਤੋ ਵਲਟੋਹੀਏ ਦਰਮਿਆਨ ਕਰੀਬ 15 ਮਿੰਟ ਕੁਸ਼ਤੀ ਚੱਲੀ ਪਰ ਇਹ ਕੁਸ਼ਤੀ ਬੰਤਾ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਸ਼ਰੀਹ-ਸ਼ਕਰ ਦੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਗੁਰਦਾਵਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ।

1970 ਦੇ ਲਗਭਗ ਜਦੋਂ ਮਿਹਰਦੀਨ ਪੂਰੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਰੁਸਤਮੇ ਹਿੰਦ-ਜਮਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਰੀ ਸਟਾਈਲ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲੜਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਲੜ ਲਵੇ। ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦਸਤਪੰਜਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਅੰਗਰੇਜ਼ਣ' ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਈਰਾਨ, ਡੁਬਈ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਸ਼ਾਰਜਾਹ ਅਤੇ ਮਾਸਕਟ ਵਰਗੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਲੋਹਾ

ਮਨਵਾਇਆ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜਮਾਇਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਕੇ ਵੀ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਰੱਖ ਚੁੱਕੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਸਮਰਾਲੇ ਨੇੜੇ ਸਿਆਲਾ ਕੁਟਾਲਾ ਵਿਖੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਿੰਗ ਫਸਾ ਲਏ ਤੇ ਇਹ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮਿਹਰਦੀਨ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇੜੇ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਵੀ ਹੋਈ। ਇਹ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮਿਹਰਦੀਨ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਮਿਹਰਦੀਨ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਜਲਦੀ ਹੀ ਮਿਹਰਦੀਨ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪੱਕੜ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਮਿੰਟਾਂ ਸਕਿੰਟਾਂ 'ਚ ਚਿੱਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਪਾ ਲਈ। ਅਖਾੜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਮਿਹਰਦੀਨ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਮੰਜਾ ਫੜ-ਫੜ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵੀ ਕਰਦਾ -

“ਪਿਲਾ ਕੇ ਗਿਰਾਨਾ ਤੋਂ ਸਭ ਕੋ ਆਤਾ ਹੈ।

ਮਜ਼ਾ ਤਬ ਹੈ ਕਿ ਗਿਰਤੇ ਕੋ ਥਾਮ ਦੇ ਸਾਕੀ।”

2006 ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲਾ ਮਿਹਰਦੀਨ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਦਰਜ ਕਰਾ ਗਿਆ। ਮਿਹਰਦੀਨ ਅਸਲੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸੀ ਸ਼ੋਅਮੈਨ ਨਹੀਂ। ਅਸਲੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਡੀਂਗਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਕੋਚ ਤੇ ਖੇਡ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬਾਹਰ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਡਾਲਰਾਂ, ਪੈਂਡਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਮਿਹਰਦੀਨ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਬਿਮਾਰੀ, ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਲਈ ਤੜਫਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾਮਵਰ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਦਿਲ ਹੈ ਤਾਂ ਮਿਹਰਦੀਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਸਕਣ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਕਰ ਹੀ ਲੈਣਗੇ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਮਿਹਰਦੀਨ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬੀ. ਸੀ. ਕੈਨੇਡਾ 'ਖਾਲਸਾ ਅਖਾੜੇ' ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ਼ੀਰੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੇ ਮਿਹਰਦੀਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੱਦਦ ਭੇਜ ਕੇ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ

-ਮਾਸਟਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਸ਼ੋਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਮੰਨੂਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅੱਧਿਓਂ ਬਹੁਤੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨਾ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿੱਕਲਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜਭਾਗ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ। ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਬਦਲ ਕੇ ਮਸੀਤਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ। ਇਸ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਸ ਜਾਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀ ਜਾਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਸੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰੀਬ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੋਣਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਭਗਤਾਂ, ਸੂਫੀਆਂ, ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਪੂਰੀ ਪਰਖ ਪੜਚੋਲ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਵੈਸ਼ਨਵ ਭਗਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੈਦੇਵ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਛੀਂਬਾ ਵਰਗ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਮਦੇਵ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੂਫੀ ਦਰਵੇਸ਼ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ, ਭਗਤ ਭੀਖਣ ਜੀ, ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ, ਪੀਪਾ ਜੀ, ਸਦਨਾ ਜੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਆਦਰ ਭਰਿਆ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸਨ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1433 ਈ. ਕਾਂਸ਼ੀ ਬਨਾਰਸ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਕੌਂਸ ਦੇਵੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿਤਾ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਹੀ ਦਿਆਲੂ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪੰਡਤ ਸ਼ਾਰਦਾ ਨੰਦ ਕੋਲ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਮਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਦੀ

ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਦੀਵਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਫੈਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਭਗਤ ਜੀ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਲੜਕੀ ਬੀਬੀ ਭਾਗਵੰਤੀ ਦੇਵੀ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਆਏ ਗਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬੜੇ ਹੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜੋ ਪੈਸੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਤੋਂ ਕਮਾਉਂਦੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੰਦੇ। ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਗਤ ਜੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੱਪਰੀ ਅੱਗੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪੂਰਨ ਲਗਨ ਨਾਲ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ। ਰੱਬੀ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਰੱਬੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ, ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਸਿਧਾਂਤ) ਅਨੁਸਾਰ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਕੀਤੇ। ਸਾਧੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਉਪਰ ਰੂਹਾਨੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਗਏ। ਚਿਤੌੜ ਦੀ ਰਾਣੀ ਝਾਲੀ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਚੇਲੀ ਬਣ ਗਈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਕਾਲਫ ਅਨੁਸਾਰ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਗੀਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਅਰਾਮ ਲਈ ਸਰਾਂ ਬਣਵਾਈ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੋਲਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਣੀ ਰਚੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਈ ਸਲੋਕ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਸੁਆਰਥੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਧੰਦੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲਿਤਾੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਮਰ ਜੋਤ ਸਭ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਬਰਾਬਰ ਜਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੂੜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮੌਕੇ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਪਾਸ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਾਫੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮੰਨੂੰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਦਲੀਲ ਭਰਪੂਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕੇ ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਗਾਵਤੀ ਲੋਕ ਅਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਭਗਤ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਲੋਕ ਹਰੀਨਾਮ ਰੂਪੀ ਹੀਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਗੇ।

ਸਰੀਰ ਕਿੰਨਾ ਧੋਈ ਜਾਈਏ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸਾਧਸੰਗਤ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਸਨ। ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਾਦਗੀ, ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ ਅਤੇ ਪਿਛਾਂਹਖਿੱਚੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਦੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਅੰਤ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਰਹੇਗੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਦਾ ਅਮਰ ਰਹੇਗਾ। ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕੋ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।